

на стр. 6

Сладичко, сладичко...

20 август 2021 г. • година XI • брой 262

Акценти

Адрес на редакцията: гр. Казанлък, бул. "Розова долина" 100, офис 8 (срещу Митницата)

ВЪЗОбНОВИХА ЗАВОДСКИТЕ СПОРТНИ СЪСТЕЗАНИЯ

За първи път след прекъсване от близо 30 години в „Арсенал“ бяха възобновени заводските спортни състезания – т.е. спортните надпревари между отделни цехове, отдели и звена по самите заводи. Отбори във всеки един завод от структурата на предприятието започнаха да се състезават помежду си в различни дисциплини: волейбол – мъже и жени, футбол – мъже и жени, тенис на маса, народна топка, дърпане на въже. Тези състезания се провеж-

турнири в предприятието, която е разписана за всеки завод и е получила одобрението на съответния директор, съобщава председателят на Комисията за младежта и спорта към КНСБ в дружеството Елена Замбакова. С провеждането им, което става в обедните почивки, са ангажирани отговорниците за спортната дейност и синдикалните председатели по заводи, а Комисията оказва съдействие и подкрепа във всяко отноше-

ние. Съгласно Наредбата, за класираните се отбори на 1-во, 2-ро и 3-то място във всяка дисциплина са предвидени парични награди съответно от 60, 50 и 40 лева, а комплексният победител във всеки завод ще получи награда от 200 лева. До момента преминаха състезанията по волейбол между мъжките отбори на Управлението и Направлението "Разделно" в Завод 2,

като срещата завърши 2:0 за състезателите от Управлението. Предстои да се срещнат женските волейболни отбори в Завод 2, съобщи отговорникът по спортната дейност там Татяна Джурова. В оспорван двубой играха и женските отбори по волейбол от Завод 1 – отборът на цех 290 срещу сборен отбор, като с 2:0 гейма сборният извоюва победа. Очаква се срещата между мъжките волейболни тимове на Завод 1, в който отговорник

дат преди традиционните спортни събития, посветени на фирмения празник, който по традиция се отбелязва в края на месец септември или в началото на октомври всяка година.

През 2021-ва, след изпълнената със сериозни ограничения 2020 година, активните спортни дейности в „Арсенал“ стартираха още през август. Те се организират съгласно Наредбата за провеждане на спортни

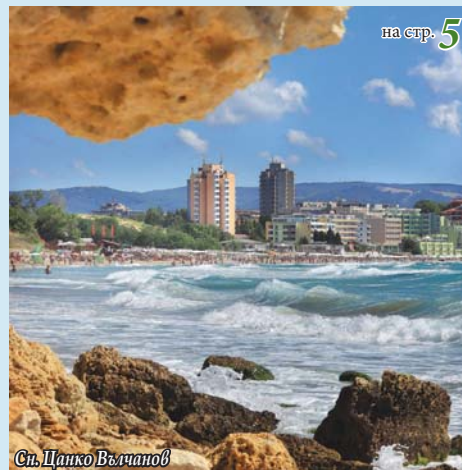
ние. Съгласно Наредбата, за класираните се отбори на 1-во, 2-ро и 3-то място във всяка дисциплина са предвидени парични награди съответно от 60, 50 и 40 лева, а комплексният победител във всеки завод ще получи награда от 200 лева.

До момента преминаха състезанията по волейбол между мъжките отбори на Управлението и Направлението "Разделно" в Завод 2,

за спорта е Елена Замбакова. През тази седмица се провеждат състезанията по народна топка – жени, в които участват отбори от цехове в Завод 1, а през следващата седмица са срещите по футбол – жени. Игрите са през обедните почивки на игрището на Завод 5. Всички състезания преминават в духа на „Феърплей“.

Юлия Младенова

Още 800 арсеналци заминават на безплатно море през септември

на стр. 5

Сп. Цанко Вълчанов

„АРСЕНАЛ“ АД - КАЗАНЛЪК

ОТДАВА ПОД НАЕМ за временно и възмездно ползване НЕДВИЖИМ ИМОТ – ОРАНЖЕРИЯ

намиращ се на бул. „Розова долина“ № 27, местност „Кайнарджа“

НЕДВИЖИМИЯТ ИМОТ включва земя с изградени на нея:

- Стъклена оранжерия с площ **4876 м²**
- Сграда пропуск с площ **14,05 м²**
- Битова сграда с площ **151,60 м²**
- Навес с площ **75,20 м²**
- Помпена станция с площ **8,90 м²**
- Сграда трафопост с площ **9,20 м²**
- Сграда склад с площ **45,40 м²**
- Сграда с площ **41,35 м²**
- Сграда работилница с площ **92 м²**

Срок за отдаване: **не по-малко от 12 месеца**
Цена: **по договаряне.**

За контакти: **0888213376; 0431/6 33 23.**

МОТИВИРАЙТЕ

своите служители, клиенти и партньори

За резервации в ресторант „Орешака“: 0700 70 717, www.oreshaka-bg.com

Ресторант „Орешака“ търси:

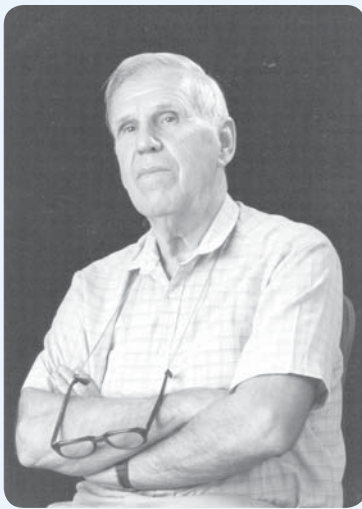
- ГОТВАЧ
- СЕРВИТЪОР / СЕРВИТЪОРКА
- ХИГИЕНИСТКА

За контакти:

0700 70 717,
от 10.00 до 22.00 часа

КАЗАНЛЪК ПРЕЗ ЛЮБОПИТНИЯ ПОГЛЕД НА ЕДИН БЛАГОРОДНИК

Той е Командор сър Иван Папукчиев от ордена на „Рицарите на Браян“ – пазители на Кивота, кавалер на ордена „Лъвът на Юда“. Казанлъчанин, потомък на бежанци от Кукуш. Роден на 9 август 1925 година. Пристига в Казанлък заедно с родителите си Тенчо и Божия Папукчиеви през 1931 година, когато от Софийския арсенал в града на розите масово се преместват специалисти, за да се захрани с кадри новосъздадената Държавна военна фабрика. Баща му бил майстор в дърводелната на завода. А самият той е учител по професия, а по призвание – вселена от интереси. Нумизмат, хералдик, притежател на екслибриси, фотограф, изследовател, колекционер, писател, поет, Иван Папукчиев оставя ярка следа в културния и обществен живот на Казанлък. Преди дни излезе от печат книгата „Сър Иван Папукчиев КdВ – живот и спомени“, подготвена от дъщеря му Маргарита и сина му Стефан Папукчиеви, в която се редят като на филмова лента неговите спомени за Казанлък през миналия век. Толкова живописни, сякаш ръката на художник рисува във въображението ни онзи малък град, с прашни улици, изпълнен с живот, с приятелства, с личности и истински човешки взаимоотношения. Осем години от трудовия път на Иван Папукчиев преминават в електролабораторията на „Арсенал“. Много любопитни са неговите спомени от детството и младежките му години, свързани с Държавната военна фабрика в Казанлък.

Басейнът на „Арсенал“

През 1934-1935 година Казанлък беше град с около 15-16 000 жители, но имаше три открити басейна – на Летището, във фабриката „Братя Стайнови“ и в „Арсенал“. Всеки можеше да ги ползва. Най-напред започнахме в басейна на Летището, където имаше карти от 5 лева, колкото струваше един килограм хляб, и се къпеш 10 пъти. Понеже баща ми работеше в „Арсенал“, ми вземаше сезонна карта от 20 лева и аз ходех всеки ден през лятото. А там басейнът – голям и хубав. Една година ръководството на „Арсенал“ – 1936-1937 година, беше организирано безплатно курс

На мода беше крем „Нивеа“. Децата нямаше кремове, но имаше желание да се намажем с нещо. На пропуската на басейна имаше една консервна кутия с машинна грес. Който искаше, вземаше с 2-3 пръста от греса и почвахме да се мажем един друг. Като легнеш на пясъка, той полепне по намазаното ти с грес тяло, а след това и по фланелките. Но се научихме да плуваме.

Униформените шапки през 30-те години

Спомням си, че по онова време ми правеше впечатление изобилието на униформените шапки в нашия град. На началните училища бяха различни по цвят: Калпакчийското училище – зелени, Куленското – сини, Новенското – светлочервени, Кърненското – тъмночервени, Еврейското – сини с бял кант и монограм, Гимназията – тъмносини фуражки с монограм и коронка, за момичетата – барети и монограм, Стопанското училище – барети и надпис, Техническото – черни фуражки с монограм. В Казанлък имаше голям военен гарнизон – 23 пехотен Шипченски полк, противовъздушни батареи и Летище. Всички ходеха с униформи и шапки по устав... Това особено правеше впечатление по време на паради, а те бяха няколко през годината – строяваха се, естествено с шапки, военни, училищни. Дружеството на запасните подофицери, Спортното

училище „Юнак“, Колоездачното дружество „Лястовица“, ловци, пощенски служители, стражари.

Но най-многобройните униформени шапки бяха арсеналските. Това го нямаше никъде в България. Всеки работник от Държавната военна фабрика и делник, и празник беше с шапка – черна фуражка с машингов монограм, две кръстосани оръдейни дула, между тях бомба и буквите ДВФ. Не зная дали носенето им беше задължително, но работниците с гордост ги носеха и демонстрираха принадлежността си към по-особена група хора. Те вече бяха няколко хиляди души от града и селата. А градът ни беше малък...

Няма да прозвучи силно, но по онова време всеки втори човек в Казанлък се движеше с униформена шапка.

Точно време – арсеналската сирена

В началото на 30-те години Казанлък беше малък земеделски градец. Дълбока провинция. На жителите му много-много не трябваша часовници: през нощта – първи петли, втори, трети, през деня – съмване, изгрев, пладнe, икндия, мръкване. Но Казанлък започваше да се индустриализира: Държавна военна фабрика – „Арсенал“, „Братя Стайнови“, „Капрони“, „България“... Учениците също трябваше да започват навреме училище. Часовниците бяха малко. Ръчни – едници, джобни – малко повече, будилници – не във всяка къща. За свервяването им по радиото не става и дума. По това време не зная кой е имал радио в Казанлък. Точно в 7 часа сутринта над неразбудилата се все

още Розова долина изреваваше свирката на „Арсенал“ – а. В 7 и половина – още веднъж, по-дълго. В 8 часа – по-късо, за започване на работа. Освен това, след арсеналската свирка, в 7 и половина, биеше и камбанката на Педагогическото училище (Гимназията). Друг такъв часовник беше влакът. От Казанлък имаше отклонение само до Тулово. Два пъти в деня. Свирнеше ли влакът, чуваше се навсякъде. Стана по-лесно, когато построиха Пощата с часовник на кулата. Камбаната, която отбръчваше часовете, се чуваше из целия град. И денем, и нощем.

Постепенно хората си накупиха часовници, имаше двама солидни часовникари... Към края на 30-те години се подаде сянката на войната. Казанлъчани си накупиха радиоапарати, за да слушат новините. По радиото даваха вече „точно вре-

бяха окачени портретите на починалия цар и на неговия наследник Симеон II (Симеончо).

Разглеждах внимателно снимката, дори си послужих с лупа и рояк спомени нахлуха в побелялата ми глава. Беше 10 септември 1944 г. Тук е запечатан първият митинг в Казанлък след 9 септември. Аз се намирам сред хората от младежеството в средата на снимката и оттам гледам.

По едно време докараха една четирикрака стълба и я поставиха пред портрета на цар Борис III. Качи се един човек, навярно е бил художник, и след няколко минути царят се превърна в... Йосиф Висарионович Сталин. Художникът слезе, двама души пренесоха стълбата пред портрета на Симеон II. Художникът бързо се покачи и точно в този момент неизвестният фотограф е натиснал спусъка на своя апарат. На снимката ясно се виждат портретите на Сталин и Симе-

1934-35 г. - 4-то отделение на Калпакчийското училище - униформените шапки са зелени

ме“, а арсеналската сирена я спрява. Тя скоро щеше да подава сигнали за въздушна тревога...

Една черно-бяла снимка разказва

10 септември 1944 г. в Казанлък

Преди известно време ми донесоха една снимка, формат 6x9, с молба да разпозна събитието, запечатано на нея... Снимката е от площада на Казанлък. Правена е откъм ъгъла на сегашния хотел „Роза“. В дъното, вляво от центъра, се вижда подиум-трибуна с два стълба. Тази трибуна бе построена по случай първата годишнина от смъртта на цар Борис III на 28 август 1944 г. По този повод на стълбовете

ончо един до друг. Времето, за което е можело да се снимат тези два портрета заедно, е било 15-20 секунди. Не допускам неизвестният фотограф да е търсил точно този момент. Станало е съвсем случайно. Но въпреки всичко, снимката

е исторически фотодокумент от онова време, и то уникален. Тя по един невероятен начин илюстрира много поучителна и характерна история от нашия характерен живот. След още няколко минути Симеон II се преобърна в Христо Ботев и всичко си дойде на мястото. Митингът започна...

Подготви
Юлия Младенова
От книгата „Сър Иван Папукчиев КdВ – живот и спомени“

Иван Папукчиев, Димитър Ламбов и Жоро Николов в басейна на „Арсенал“

по плуване за работниците си. Обедната почивка през лятото беше по-дълга и които работници желаеха, прекарваха това време на плажа, а някои се учеха да плуват. Ние пък, децата, се нареждахме след курсистите, слушахме внимателно обясненията на инструктора и повтаряхме упражнението на големите на сухо. После курсистите влизяха във водата и правеха първите си стъпки в плуването, а ние чакахме работниците да отидат на работа и повтаряхме същото. Някои, особено жените, се мажеха с разни кремове.

„АРСЕНАЛ“: ИСТОРИЯТА

НА НАЙ-ГОЛЯМОТО МАШИНОСТРОИТЕЛНО ПРЕДПРИЯТИЕ В БЪЛГАРИЯ

1942

Барутната фабрика

Барутната фабрика, най-новата придобивка за Казанлък, се реализира още това лѐто. За целта ще излѐзе скоро указъ, съ който сеотчуждава нуждната площъ западно отъ бузовградския мостъ на р. Тунджа. На 5 юний т. г. ще се произведе търгъ по доброволно съгласие за построяване на необходимитѣ здания и за доставяне и инсталиране на следнитѣ нѣща : 1). Производство на нитроглицериновъ бездименъ воененъ и ловджийски барутъ. 2). Производство на пироксилинъ, нитроглицеринъ. 3). Химическа лаборатория съ всички необходими прибори и принадлежности.

Вестник "Искра" за започване строителството на Барутната фабрика

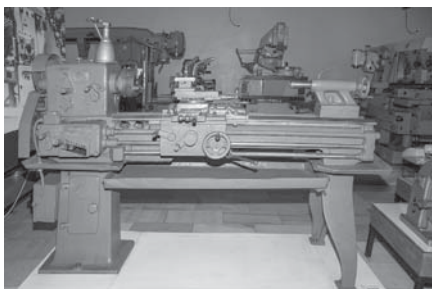
1946

След края на Втората световна война, когато намаляват поръчките за военна продукция, фабриката преориентира дейността си към изделия, които са от първа необходимост за националното стопанство. Започва производството

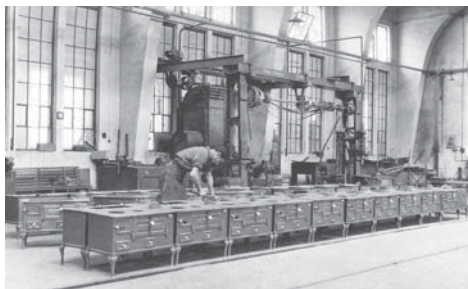
на трилемежни плугове, дискови брани, първите в страната акумулатори, печки за отопление, дизелмотори 5, 15 и 18 конски сили и се ражда идеята за производството на първия в държавата струг "Нилес" (1947 г.).

Производство на обозни коли

Струг "Нилес"

Печки за отопление

Производство на дизелмотори

1947

Логото на танцовия състав на "Арсенал"

Танцовият състав на Завод 10 на площада в Казанлък през 1953 г. Основан по инициатива на Димитър Добрев (Лъвчето) през 1947 г. През 2021 г. се навършват 74 години от основаването на ансамбъла.

Първи Световен български фестивал в град Мунаката, Япония през 2000 г. Христо Стоянов е главен художествен ръководител и хореограф на ФА "Арсенал" от 1978 г. Той е Почетен гражданин на Казанлък, на град Мунаката и носител на Ордена на изгряващото слънце "Сребърни лъчи". Удостоен с Почетна грамота от японския император Акихито.

ШИФЪРЪТ НА СОНЯ

(Юбилеен лексикон)

Специалните рождени дни, наречени юбилеи, вече не ги възвишаваме с патос. И защо не? Нима помпозните думи докосват душата? Само дето карат юбиляра да се чуди: „А, бе, за мене ли говорят?“. Истинският празник започва със звъна на чашите, с прегръдките и спомените. Ами подаръците? У-ха! Маестро, музика!

Наздравица с Венко Иванов

Подаръкът ми за Соня Върбанова е един запазен ученически лексикон – мойт. Дали се сецате? Преди епохата Фейсбук нашето поколение си имаше едни тетрадки с анкетни портрети, харесвания, новини и приятели. Нещо като самодейно проучване за живота, любовта, книгите, хобитата и т.н. Ще ви разкрия нещичко от 16-годишната тогава моя съученичка и приятелка.

Въпрос: Коя е любимата ти мисъл?

Отговор (Какъв изискан почерк): „С упоритост винаги се постига целта“, Стендал.

Въпрос: Перце или струна? (т.е. Какъв искаш да бъдеш?)

Отговор: Струна. Искам да трептя с целия чужд свят.

Въпрос: Какво е любовта?

Отговор: Всичко.

Въпрос: Какво е животът?

Отговор: Любовта.

Въпрос: Какви книги обичаш?

Отговор: За силни мъже и жени, за изключителни герои.

Въпрос: Имаш ли хоби?

Отговор: Да. Обичам да чета художествена литература.

Въпрос: Любимите ти предмети?

Отговор: Историята и литературата.

Въпрос: Любими учители?

Отговор: Манова и Селимска – по история и литература.

Въпрос: Кой човешки недостатък те възмушава?

Отговор: Лицемерието, подлостта!

Въпрос: Коя добродетел те очарова?

Отговор: Добротата и жаждата за знание.

Въпрос: Коя българска пословица ти е любима?

Отговор: Един път режи, но сто пъти мисли! Соня е съхранила до днес тази етична ос, която поддържа в идеален баланс минало (младост) и сегашно (зрелост), цели и резултати.

54 години по-късно, юбилеен лексикон

Въпрос: Защо се отказва от хуманитаристиката?

Соня: Така се случи. Завърших икономика и не съжалявам, защото професията ми отвори портала на „Арсенал“.

Въпрос: Къде започна кариерата ти?

Соня: На работа в Централното счетоводство ме прие Петко Петков – един изключително задълбочен човек. Началник ми беше Мараджиев, всички в отдела ми помагаша. И след една година...

Въпрос: Знаем, ставаш главен счетоводител на Завод 4 в град Мъглиж. Не ти ли беше трудно пътуването – лете, зиме... 13 години.

Соня: Може би. Но колегите ми бяха не само отлични специалисти, а разностранни, любознателни, интересни и начетени личности. Много сърдечни хора, та нищо не можеше да ми попречи. Такъв

беше екипът в Завод 5, където се преместих след Мъглиж.

Въпрос: Създала си професионална приемственост. Майка ти е била отчетник в Завод 1, нали?

Соня: Да, 30 години. Там се пенсионира.

Въпрос: Кои личности от „Арсенал“ те вдъхновяваха?

Соня: Добри Добрев, Кърпачев, Венко Иванов, Станилов, Няголов... За мене „Арсенал“ е като университет за прекрасни човешки отношения. Ненапразно казват, че е ковачница на кадри.

Въпрос: И кое е това, което ги „кове“?

Соня: Много инженери бяха издигнати като големи ръководители: Минчо Йовчев, Кънчо Философов, Добри Добрев, Николай Куцаров, Станил Станилов, Николай Ибушев. Завършили са в Тула, Москва, Санкт Петербург. Оpoznали още един културен код чрез руския език, те придобиват там нови естетически натрупвания и социален опит, който им осигурява в родината висок професионален и личностен статус.

Въпрос: Това ли е разковничето?

Соня: Аз имам и още едно обяснение за качествените хора, с които съм работила, а именно – средното образование в Казанлък. Едни са били „облъчени“ от Офелия Дяконова, други – от Татяна Селимска, трети са завършили Механото в блестящия му период, да не изброяваме всички педагогизалони: Горчев, Костов, Христо Христов...

Въпрос: Сигурна съм, че сучоватата професия не ти е попречила да си създадеш собствено творческо битие, свой духовно-естетически мир.

Соня: Не, благодарение на баща ми. Той четеше много, пишеше удивителни текстове, рисуваше. Посвещаваше творбите си на мама, на романтичната им любов.

В.П. Меланхолна сянка пада върху думите ти. Соня скришом бърше съзла, аз съзерцавам в семейния албум иконичния свят-бен портрет на родителите й.

Соня: Нашите бяха табиегли. Всяко нещо изпипава до съвършенство. Мама шиеше, плетеше. Душата си втъкаваше в домакинството. Пък баща ми...

В.П. И отново – съзла. Знаем, че връзката баща-дъщеря е била интелектуална. Здрав духовен мост. Безкрайни разговори за политика, изкуство, пътешествия, книги... Всъщност, разпознавателният белег в нашата биография не е онова клише – учение, семейство, работа, а... страданието. Денят, в който загубваме безвъзвратно близък човек.

Соня: Отваря се една психическа бездна и никоя дума, нища утеха не може да я залечи. В живота поправителен изпит няма. Какво може да те измъкне от мрака и да те накара отново да виждаш, да чуваш? Само спомените. Аз се свързах с работа. С много, много работа.

Въпрос: Когато Александър Геров изгубва съпругата си Тамара, създава най-кратко-

то стихотворение за страданието: „Болка! Болко! Болчице!“... Обичта не е ли лечение?

Соня: Тя е толкова много в теб, че прелива. Трябва да я раздаваш във вид на Добро и Състрадателност. Но раната от липсата на сродна душа, това Болеще, остава завинаги.

Въпрос: Затова ли често помагаш на другите, дарител си на фондация за даровити ученици.

Соня: Ако мога да помогна, аз на себе си помагам. Това е моята благодарност на майка и татко, на любимия мъж – моята сродна душа.

Въпрос: Доброто и добрините – това е салдото за живите. Нашето поколение сякаш е неприложимо

портрет „Червено и черно“, подарък от приятели. В центъра е жена с гръб към гледащия, испански черни коси, дълбоко изрязан гръб на червената рокля. Фонът е черен, но не плътен. Жената се вижда в тъмнотата, като че ли очаква нещо, някого... Картина-въпрос. Картина-загадка.

Духът на мястото и Духът на времето се пресичат тук, в този дом-шедьовър. Духът на Ръжена и на Казанлък, на дявовата библиотека, на майчината кадърност. А защо не и духът на „Арсенал“... Обичащият човек не си почива никога. Той не променя устоите си. Не умее да се преструва, винаги търси истината и е най-честен със себе си. И произвежда хармония, създава съвършенство, защото във всеки епизод от житието си вражда без корист,

Соня – най-вляво, с колеги бивши главни счетоводители в „Арсенал“

към текущия момент, но ти никога не изпускаш ритъм, създаде своя фирма и продължаваш да работиш, обучаваш стажанти.

Соня: Не е лесно. Но така се усещам жива. Когато се раздавам, знам, че доброто, макар и с мъничко, става по-силно и повече. Това е вечната Орфическа повеля, която слива в една очовеченост минало, настояща и бъдеще.

В.П. Иска ми се да й кажа, че е „хомо аменс“ – обичащият човек. Няма да се съгласи с мене. Защото е „хомо фабер“ – произвеждащият.

Ако погледнете дома й, ще разберете, че тук играят ръчички. И вкус! Упражнение по стил. Още от вратата се озоваваш като в огромна отворена бисерна мида. Седемфен приглушен колорит, туктам с розов акварелен нюанс, светлокафява охра и светло, светло... Като пътуване с Жул Верново възбуждение. В мидата има бисери – картини, глобени (шити от Соня), сега цветовете се затоплят – медници, кокичета, хризантеми, пейзажи, малки формати на испанска тематика. И последната придобивка – оригинален

без сметка и цялото свое Аз, цялата своя доброта и любов, които преобразяват в красота и блага.

„С упоритост винаги се достига целта“, цитира 16-годишната Соня в моя ученически лексикон. Анри Бейл (Стендал) споделя в дневника си (и той на 16 години, страдалец от дете): „Да бъдземе да се наслаждаваме, минутите ни са преброени... Да работим... никога да не се поддаваме на скръбта. Да разсъждаваме мъдро, преди да вземем решение, но веднъж решили, да не се отмятаме никога“. (Аз открих откъса в предговора на „Червено и черно“).

Наявно С.В. е прочела навремето тези открития и те са се закодирали у нея на подсъзнателно ниво, а по-късно са изкристализирали като прагматична житейска програма според доминиращия девиз: „С упоритост и труд винаги се достига целта“.

Нека добавим – и с Любовта. Любовта – шифърът на Соня... **Честит юбилей!**

P.S. Отдавна сме си взели трудните книжки с правоъгълния печат. Отдавна сме напуснали „Арсенал“ – еднопосочно. Но душа подпечатва ли се?!

Технологът от 4/170 Станислав Станчев:

ОТГОВОРНОСТТА Е ПРЕДИ ВСИЧКО

Станислав Станчев е един от стотиците старозагорци, които ежедневно пътуват за работа в „Арсенал“ - Казанлък. Като специалист в работата си обаче, той далеч не е „един от всички“. Не защото е отличник в Алеята на славата, а защото просто той наистина е много добър в нея. Военен с висше образование, Станчев намира професионално себе си в Завод 4 - Мъглиж преди само четири години. Но вече се чувства тук на мястото си. Технологът в 4/170 е диплома на специалист по

боеприпаси и стрелково оръжие идва в „Арсенал“ теоретически подготвен и с опит в българската армия. Но признава, че това е само основата, върху която тук гради нови знания с ежедневно научаване на тайните в производството, плувайки в дълбоките води на практиката. „На теория е едно, а на практика нещата те поглъщат стъпка по стъпка и става все по-интересно, навлизайки в дълбоките води“, казва технологът. В тия води Станислав Станчев плува - Слава Богу! - без спасителен пояс вече 4 години.

Когато идва в 4/170, признава, че е посрещнат неочаквано топло. Лично от директора Георги Ненчев, от прекия си ръководител, и от хората, с които редом всеки ден работи по всякакви производствени задачи. Това го впечатлява. И той веднага усеща атмосферата на взаимно разбирателство и подкрепа, позната за всички арсеналци, каквато няма никъде другаде. Още един повод да си казва по-стоянно: „Не съжалявам за избора „Арсенал!“! Напротив.

Професионализъмът е мярката, според която биват оценявани работниците и служителите в „Арсенал“. Това е нещото, на което Станислав държи и е доволен, че го открива тук. „Когато човек разбира за какво

продължават да учат висше образование, за да напреднат още: „Дават надежди!“ Станчев също отчита, че за много млади хора днес ученето не е ценност, искат без знания и подготовка бързи високи заплати и другото

След интервю с директора, той получил картбланш. Като технолог по изпитванията, сега Станчев има пряк контакт с много хора - следи за точното спазване на технологията на производство и използването на специфичните инструменти, води статистиката на изпитванията, задължителната документация, наблюдава самите изпитвания. Всичко това изисква колективна работа. Нужно е отношение към работата - за да вървят нещата, както на практика се случва, всеки дава много от себе си. „Аз също се опитвам да дам максимума“, споделя Станчев.

Със семейството

Трябва винаги да се внимава

Едно от важните неща в Завод 4 е осигуряването на безопасността при труд. Както е научил още от Военното училище, казано на шега: „И метлата на сто пъти веднъж гърми...“, тоест - винаги, винаги следва да се внимава. „За хората, които никога не са влизали в армията или нямат досег до специалното производство, мерките при нас са неразбираеми. Но те са много важни и без да се вземат предвид е невъзможно да се опише нашата работа“, споделя Станчев.

Удоволствие за Станчев е да работи и с конструктора Мирослав Стоянов. Колективът тук е 50 на 50 жени и мъже. Разбират се добре. Колкото до отличията в Алеята, технологът го приема преди всичко като огромна отговорност. И като признание за свършеното,

и като стимул за ново развитие в професията.

Казанлък - Стара Загора

Пътуването ежедневно до Стара Загора и обратно за Станислав Станчев не е проблем. Ползва служебния транспорт, но и личен. Налага се често да се свършват разни служебни неща и извън редовното работно време. Вкъщи са свикнали с неговите отговорности, което значи - заетост почти по всяко време. Професионалната заетост в семейството е нещо нормално. Сърпугата, която работи в тежко болнично отделение като медицинска сестра, също е „на педали“ от сутрин до вечер. Затова и двамата „зареджат батериите“ с разходки и пътувания, винаги, когато могат. Така спешно открадват и първата лятна възможност за морска почивка точно ден след нашата среща със Станислав. Среща под 40-гра-

дусовото мъглико небе в най-жежкия ден от годината. На която Станчев също се отзова, независимо от сложния си личен график. Отговорен човек. Държи „самосъзнанието да е на високо ниво“. Исква му се и синът му някой ден да бъде такъв - да обича работата си, да живее добре с нея, да се развива, да бъде щастлив. Засега Никола е само на 14 години. Но мотивирано знае какво точно иска. Като баща си, иска да следва техниката и технологиите, но в по-модерен сектор.

Станислав Станчев изглежда е един уравновесен и щастлив от живота си човек. За това подсказват още и усмивката му, и спокойствието, и увереността, която вдъхва. Сигурно така го възприемат и в работата му. Иначе нямаше да е един от Алеята на славата.

Диана Рамналиева

става въпрос при решаване на конкретните задачи, с него не е нужно да се говори много. Разбирате се „само с очи“. Специалисти, с които се разбира с очи в 4/170, Станчев намира много. Разбира се, има и такива хора, които са попаднали случайно тук. „Те бързо разбират, че това място не е за тях и си тръгват“, казва технологът. За негова радост, в работата си среща, освен утвърдени специалисти, също и технически образовани млади хора. Някои от тях

не ги вълнува. За подобни хора в 4/170 няма как да има място. Относно кадрите с ръководни функции - в Мъглиж те са специалисти. Това е факт.

Преди да дойде в завода, Станислав минал през служба в Пета механизирана танкова бригада в Казанлък, но тя вече е разформирована преди петнайсетина години. Пробвал работа и в чужбина. Дълго не си и помислял, че в „Арсенал“ може да намери професионално развитие. Убедил го близък роднина.

Още 800 арсеналци заминават на безплатно море през септември

От 1 до 30 септември за близо 800 арсеналски работници и служители е осигурена напълно безплатна почивка в хотелски комплекс „Арсенал“ в Несебър. Още толкова арсеналци бяха на безплатно море през месец юни. С това общият брой на почиващите, за които предприятието по-

ема абсолютно всички разходи по 6-дневния им отход в морската база, става 1600 души, разпределени в 5 сменя на месец. Това на езика на статистиката означава почти 10 000 човекодни, които се поемат от фирмата. Отделно от това, децата до 6-годишна възраст също почиват безплатно, а малко

по-големите малчугани в семействата - от 6 до 12-годишна възраст, ползват намаление от 50%.

В хотел „Арсенал“ се предлагат чудесни условия за релакс. Храната е разнообразна и изобилна, всяка стая разполага с телевизор, климатик, телефон, минибар и балкон с живописна

гледка. Басейнът и фитнесът са допълнителни екстри, които почиващите могат да ползват. Децата имат на разположение специална площадка. Интернет-достъпът е осигурен денонощно в лоби бара на хотела.

Спазват се всички изисквания за дезинфекция заради COVID-пандемията, стайте

се почистват при строго определени правила, каквито се съблюдават и в общите помещения.

Почивката на арсеналци и техните семейства в хотел „Арсенал“ в Несебър е част от всеобхватната фирмена социална политика.

В. „Трибуна Арсенал“

МЪГЛИЖ РОК ФЕСТ

На 20 и 21 август 2021 г. Мъглиж се превръща в столица на рока. Градът в подножието на Балкана е домакин на осмото издание на рок фестивала We Are Going To Мъглиж.

Във фестивалните дни ще участват 10 български състава, като ще се изпълнява само авторска музика. В програмата са емблематичните групи „Конкурент“ и „Контрол“, които ще участват съответно в първата и втората вечер.

We Are Going To Мъглиж ще се проведе на открито в местността „Равня“ край Мъглиж. Входът е свободен за всички. Могат безплатно да се разполагат палатки и каравани.

Събитието се организира от Община Мъглиж с финансовата подкрепа на „Арсенал“ АД.

СЛАДИЧКО, СЛАДИЧКО... ТОРТИЧКИТЕ НА ЙОНКА

Колкото и горещо да е през август, колкото и плодове да ни препоръчват диетолозите, човек се изкуша-

територията на предприятието. Така различните десерти стигат до всички заводи, за да може всеки работник и

ва да си хапне нещо сладичко. Още повече, когато то ухае на току-що изпечен сладкиш, с лек, пухкав крем, украсен с вкус и любов. Точно такива са сладкишите, които ни поднася всеки ден отдел „Обществено хранене“ в „Арсенал“. Ръководи го Йонка Велчева, а колективът отдавна е придобил популярност като „отделът на Йонка“. Тази пъргава като пружинка жена изглежда, че никога не се уморява, а жизнеността и енергията и генерират непрекъснато нови идеи в столовото хранене на арсеналци. Освен че менюто всеки ден е богато и различно, а храната е всепризнато вкусна, то приготвените десерти от майсторките сладкарки в нейния отдел са си истинско изкушение.

Надка Иванова, Тони Армейкова и Павлина Петрова са момичетата, чиито сърчки ръце и въображение непрекъснато ни изненадват с интересни кулинарни сладости. Шоколадови и сметанови пастички, торти „Гараш“, „Минута“, „Тирамису“, „Червено кадифе“, „Орео“, чийзкейк, плодови парфета, мъфини, индианки, реванета, еклерчета, дънерчета и какво ли не още приготвят те за арсеналци, които посещават заводските столове на

служител, който поиска, да ги опита. Трите майсторки приготвят сладкишите само от естествени продукти, задължително сертифицирани. Съобразяват се със сезона, а рецептите са техни, авторски. За да се спазва технологията в някои по-сложни рецепти, се налага да направят предварителна подготовка от предния ден. Важното за тях е десерът да бъде пресен, да изглежда красиво, всеки път да сюрпризира в някои по-сложни рецепти, се налага да направят предварителна подготовка от предния ден. Важното за тях е десерът да бъде пресен, да изглежда красиво, всеки път да сюрпризира в някои по-сложни рецепти, се налага да направят предварителна подготовка от предния ден.

48 души се трудят в отдела на Йонка Велчева и осигуряват столовото хранене в целия „Арсенал“ – общо 8 стола на територията на предприятието в Казанлък и на площад Мъглиж. Менюто е разнообразно, изготвено съобразно сезона. Храната е питателна и за работещите във фирмата е с 80% поевтиняване. Към това се прибавя и тортата за рождения ден на всеки един арсеналец, която той получава като подарък за своя празник. Така добре организираното столово хранене се е превърнало в част от запазената марка „Арсенал“.

Юлия Младенова

„Болата“, сн. Димитър Димитров - ПИС, „Арсенал“ АД

Празници на тракийските царе '2021

ОПЕРА ПОД ЗВЕЗДИТЕ НА ЯЗОВИР „КОПРИНКА“

За първи път на открита сцена на яз. „Копринка“, близо до мястото на древния тракийски град Севтополис, ще бъде представена операта „Турандот“. Спектакълът е на 4 септември от 20.00 часа и е част от програмата на 16-ите Празници в Долината на тракийските царе в Казанлък. На 5 септември край язовира ще звучи музиката на Стинг в концерта STING THE OPERA. В последния празничен ден – 6 септември, под звездите ще бъде представена танцовата драма „Нестинарка“. Събитията са обединени в духа на тракийските празници под заглавието „На брега на древния Севтополис“. Спектаклите са на Държавна опера – Стара Загора.

Празниците в Долината на тракийските царе „2021 започват на 24 август от 18 часа с изложба на Огнян Балканджиев в зала „Иван Милев“ и концерт на група Soda Acoustic от 19 часа на площад КИАЦЮ.

Библиотека на открито, арт работилница, бодиарт, изложби, концерти и редица други събития ще бъдат с вход свободен. На 26 август от 18.30 ч. в ИМ „Искра“ основателката на камерен ансамбъл „Иван Кукузел“ Таня Доганова Христова ще предста-

ви своята книга за хоровата формация, след което са изпълненията на казанлъшките смесени хорове „Петко Стайнов“ и „Севтополис“.

Музеят на фотографията предлага незабравими мигове за любителите на киното на 26-и от 20.30 ч., а под мотото „10 години без Тони“ вечерта на 27 август ще събере приятели, колеги, съмишленици на Антонина Стойнова – музикант, общественик, дългогодишен културен деятел в Казанлък. В Алилувата къща на 1 септември от 20 часа ще бъдат наградени победителите в националния конкурс „Магията любов“.

Официалното откриване, с връчване на наградата „Проф. Александър Фол“, ще бъде на 3 септември от 20.30 ч. зад Казанлъшката тракийска гробница в парк „Тюлбето“. Тук Общински театър „Любомир Кабакчиев“ ще представи спектакъла „Мистерията на траките – Орфей“. Същия ден от 17.30 часа в ИМ „Искра“ се открива изложбата „Царският цвят на цинбър в тракийската и римската култура по българските земи“.

На 5 септември от 11 часа ЛХМ „Чудомир“

„Турандот“, спектакъл на Държавна опера – Стара Загора

ще даде сцена на дуо „Карагеоргиеви“. Неделното матине „Закуска на тревата“ в двора на музея включва популярни пиеси, джазови стандарти и авторски произведения, изпълнени от Цвета Карагеоргиева – саксофон, и Николай Карагеоргиев – китара.

В. „Трибуна Арсенал“

Д-р Пламен Петров: ЕДИН МУЗЕЙ СЕ УПРАВЛЯВА С МЕЧТИ, С ДЪРЗОСТ И ДОЗА НАИВНОСТ

Д-р Пламен Петров е новият директор на Художествена галерия – Казанлък. Роден е на 6 август 1983 г. във Велико Търново. Завършил е „История на изкуството“ в Националната художествена академия. Уредник в Софийска градска художествена галерия (СГХГ) до 2019 г. След като се дипломира в НХА, продължава образованието си по две магистърски програми – „Старобългаристика“ в СУ „Св. Климент Охридски“ и „Сравнително изкуствознание“ в Нов български университет. През 2020 г. защитава дисертация в катедра „Нова и съвременна история“ на Софийския университет, посветена на отношенията между властта и художествено-творческата интелигенция в България през 70-те години на ХХ в. В СГХГ реализира проекти, фокусирани върху историята на българските гласни изкуства от Освободе-

нието до 1944 г. Негови кураторски решения са показвани в Националната галерия на Армения, в Градската галерия на Атина, в българските културни центрове в Париж, Виена, Прага, Варшава, Берлин и др. Д-р Пламен Петров е автор на множество публицистични, анализаторски и художествени текстове, монографии и студии. Участва в редица изследователски проекти и изложби, включително театрални, научни конференции и колегиуми. Осъществява изложби с негово участие от 2011 г. досега са повече от 40. Член е на УС на Съюза на българските художници, на Царското историческо общество, Съюза на българските журналисти. Носител е на диплом за принос в културата „Златен век“, 2013 г.

на посока ще бъде намерена.

- Д-р Петров, с какво Ви привлякоха Казанлък и Художествената галерия в града?

- Избрах Казанлък, от една страна – по съвсем лични мотиви, а от друга – колекцията на културния институт е една от най-интересните и най-ценните художествени колекции, които се съхраняват у нас извън столицата. Институтцията е обозрима като обем, добре подредена и стопанисвана през годините. Големият проблем, който аз по-скоро бих го определил като огромен дефицит, е липсата на експертиза по отношение на реставрацията, на изкуствоведската и историческата част, което в годините я е обособило в недовре изследвана и недобре социализирана в публичното пространство. Затова в качеството ми на човек, който е работил във втората по големина художествена галерия в страната и в големи изследователски екипи, мисля, че бих могъл да допринеса да се компенсира този дефицит по отношение популяризирането и опознанието на колекцията. Другият голям дефицит на музейните институции в България, вкл. и на ХГ-Казанлък, е недобре водената и несистематично провежданата образователна политика и обособяването на музея в един културен център, реално работещ, възпитаваш, генериращ ползи за региона, където се намира. Големите посоки, в които вярвам, че ще преминаем заедно с екипа през следващите 5 години, е да опознати дейността на институцията, на колекцията, да я споделим в общото пространство, без опасения, че това споделяне в дигиталното пространство ще ошети галерията и хората няма да влизат тук. Ще се направи регламентиране на цялостната ѝ дейност и превръщането ѝ в място за споделяне – на идеи, на емоции, място, което да се превърне във фокус за диалог между различните изкуства. Това не би могло да стане само чрез изобразителното изку-

ство. Защото живеем в свят, в който сме „удавени“ в образи и това насищане от образи обособява галерията в едно пространство, в което не само да се представят картини, а да се генерират продукти, които да бъдат включени в разказ. Онова, което Фейсбук и Инстаграм не ни дава, е именно смисленият, експертният разказ и се надявам да създадем едно смислено съществуване на музея като съвременна институция. Трета, не по-малка важна посока, е по-адекватното ситуиране на къщите-музеи на акад. Дечко Узунов и Ненко Балкански. Това, за съжаление, е заради липсата на човешки ресурс и недостатъчно смелите мечти, защото един музей се управлява със смела визия, с дързост и немалка доза наивност, че ще случи.

- На какво ще разчитате, за да постигнете своите мечти тук?

- Казанлъшката галерия притежава ценна колекция и вярвам, че ще успеем заедно с волята на Общината, с критиките на медиите, на колеги, на художниците в града, да постигнем една по-добра перспектива и да я ситуираме на мястото, което тя заслужава да бъде в културния календар на страната. За да се случи това, е необходима диалогичност. Аз съм готов. Не дежа хората на червени, зелени и всеки от нас заслужава мястото, на което е, има компетентците и трябва да работим заедно, вкл. с институциите в града. Казанлък има добре разработена музейна и културна инфраструктура, която може да бъде използвана за генериране на още по-смислено съдържание. Надявам се да получа тази диалогичност от всички, готов съм да изслушам всяко мнение, не възприемам Фейсбук като пространство, което да формира критично отношение – нека говорим публично. Аз съм Пламен Петров, извървял съм пътя дотук, допускат съм грешки, мога да бъда критикуван, но винаги съм бил движан от лаймотива,

че заниманията с история на изкуството не са просто цел, а една сбъдната мечта. А това, да бъда директор, е само инструмент да мога да генерирам съдържание, което да споделям с хората. Всъщност, всеки артист прави това.

- Какви са основните моменти във Вашата концепция за развитието на галерията и с какво ще започнете?

- Галерията има начертан изложбен план, който трябва да бъде изпълнен. Да работя по изложбен план, в чието изготвяне участвам, мо-

же са фокусирани върху решаването на различни проблеми и компенсирането на дефицитите, които има, като единият от тях е липсата на реставратор. Основната функция на музея е да съхранява и опазва и без участието на реставратор той не може да изпълнява генералната си задача.

Ще иницирам създаването на Художествен съвет към музея като външен независим експертен орган. Той ще одобрява приетия от екипа на галерията художествен план, ще дава своите препоръки и съвети, а защо не и да помага в намирането на

средства за реализация на съответните музейни разкази.

- Наскоро членове на представителството на СБХ-Казанлък споделиха, че галерията не признава местните художници. Какво бихте променили?

- За мен най-важен е диалогът между всички звена в града. Сигурен съм, че няма директор, който да може да удовлетвори всички дейци на културата в един регион, но при всички случаи за мен важното е търсенето на баланс между собствена музейна експозиция, работа с местната художествена общност и внасяне на гостуващи експозиции в града. Ще бъдат обявявани сесии за предложения в институцията, които да бъдат разглеждани от Художествения съвет, в който ще има представители от СБХ-Казанлък, от галерията, външни експерти, защото колкото повече гледни точки се срещат в един план за действие, толкова по-вяр-

- По какъв начин ще превърнете галерията в пространство за споделяне?

- На първо място с въвеждането на атрактивни образователни елементи в самите експозиции, в т.ч. в постоянната експозиция, в която няма текстове, няма аудио гидове. Могат да бъдат акцентирани конкретни произведения, така че да се възбужда любопитството на различни типове посетители. А също и въвеждането на QR-кодове за ползвателите. Ще използваме още работни ателиета, работа с публики в неравносечно положение, което за мен е важно и е лична кауза. Например, една от първите експозиции за незрящи деца бе осъществена в СГХГ. Работа с хора от малцинствата, въвеждането на летни практики за ученици, провеждане на уроците по история на изкуството на място в галерията – това са все едни простички инструменти, които са по-скоро въпрос на диалог между отделните институции, отколкото на свържени усилия. Много важно е превръщането на сайта в комуникативна платформа, защото настоящият сайт е доста консервативен. Разбирам, че музеят е консервативна институция по принцип, но това не пречи във виртуалното пространство да се правят по-смели крачки.

- Предвиждате ли партньорство с Художествената гимназия „Акад. Дечко Узунов“?

- Би било абсурдно, ако не се включи Художествената гимназия, защото тя генерира един млад потенциал и естеството на функционирането и профила ѝ е свързано с музея. Тук има творби от различен характер – живопис, приложно изкуство, графика, неща, с които учениците могат да общуват директно, а не в някаква изолирана учебническа среда. Това би спомогнало и на ученици, и на учители да работят по-неформално, защото художественото образование не е да седим на скамейката и да учим уроци, а да се вдъхновяваме.

Моята визия е за диалогичност, за един широк разговор. Казанлък има богата културна инфраструктура, има невероятно археологическо наследство. Смесцията между всички тези дадености би помогнала за създаването на доста атрактивни експозиции, които са с художествена насоченост, но могат да коментират и социални проблеми, които ни разкриват другите платове от културата в града. Така че – без диалогичност с институциите, с Художествената гимназия в моята перспектива на гледане е абсолютно немислимо.

Интервю на
Юлия Младенова

МЕРИ АНДЕРСЪН

Заваля! Включете чистачките!

Тя прави своето прекрасното изобретение преди Хенри Форд да започне да произвежда автомобили. Днес никой не може да си представи, че ще шофира без него в дъжд или сняг.

Мери Андерсън /1866-1953/ е американка, създала чистачката за предното стъкло на автомобила. Патент за своето устройство получава през 1903 г.

За Мери Андерсън е известно изключително малко. Не е ясно какво образование е имала, не е известно също да е имала съпруг и деца.

Известно е обаче, че е била многогранна личност с много таланти и интереси: управлявала апартаментите Fairmont, имала завидни познания за винопроизводството и земеделието.

През 2011 г. името ѝ е вписано в Залата на славата на националните изобретатели в САЩ.

Младостта. Мери Андерсън е родена на 19 февруари 1866 г. в плантацията Бъртън Хил в окръг Грийн, Алабама, в семейството на Джон и Ребека Андерсън. Фани, сестрата на Мери, е близо до нея през целия ѝ живот. Баща им, който имал добри доходи от имението си, умира през 1870 г., когато Мери е на 4 години. През 1889 г. майката и дъщерите се преместват в Бирмингам, където по-късно изграждат апартаментите Fairmont на Highland Avenue.

През 1893 г. Мери напуска дома си, за да управлява ферма за добитък и лозе във Фресно, Калифорния. Връща се през 1898 г., за да помага в грижите за болната си леля. Заедно с нея, майката си, сестра си и нейния съпруг, заживяват в апартаментите Fairmont. Лелята била замъжна жена. Тя донесла със себе си куфар, съдържащ колекция от злато и бижута. Това позволило на семейството от този момент нататък да заживее удобно и спокойно.

Вълнуващото пътуване. Благодарение на парите на леля си през зимата на 1902 г. Мери предприела пътуване до Ню Йорк, за което от много време мечтаела. Там често ѝ се налагало да пътува с трамвай. Веднъж, по време на снежна буря, на ватмана му било невъзможно да вижда пътя и той непрекъснато спирал трамвая, за да почисти предното стъкло. Освен това, държал прозорца отворен, за да следи пътя. Шофьорската кабинка се пълнела със сняг и водачът трябвало често да я почиства. Всичко това неминуемо много изнервило пътниците – от една страна, пътуването им се забавяло, а от друга – мръзнали. Преживяното се запеча-

тало в съзнанието на Мери. След като се завърнала у дома, тя се замислила: дали не може да има начин този проблем да бъде отстранен и работата на машинистите да бъде облекчена?

Устройството. Много скоро ѝ хрумнала идея за механизъм, който да почиства снега и кишата от предните стъкла по време на движение – не само на трамваите, а и на автомобилите, и на всякакви превозни средства. Създаването на първата в историята на автомобилната промишленост реално работеща чистачка за предно стъкло ѝ отнело близо година. Тя измислила уред с дълга дръжка и гумена четка, който бил закрепен от външната страна на превозното средство. Той бил свързан с вътрешността на автомобила така, че водачът, чрез специален лост в купето, можел откъдето ръчно да го контролира и да придвижва четката в желаната посока. Приспособлението се оказало много практично – то не само отстранявало дъжда и снега от предното стъкло и подобрявало видимостта, а и пестяло време – на водачите не се налагало да спират и да излизат навън. В ясно време, когато нямало нужда от чистачната система, тя можела да се сваля напълно, за да не поврежда външния вид на автомобила.

Мери нарекла изобретението си "устройство за почистване на прозорци". След като съвършенствала идеята си, тя направила чертеж и поканила конструктор, който професионално оформил схемата. После авторката направила подробно описание и на 18 юни 1903 г. подала заявление за патент.

Патентът. На 10 ноември 1903 г. Мери Андерсън получила американски патент

под № 743 801. Първоначално много хора подозрително към нейното изобретение. Скептицизмът на различни критици и експерти се дължал на две причини: едната – че чистачката на предното стъкло може да разсейва шофьора и да отвлече вниманието му от пътя и да доведе до злополука, другата – че изобретателката мислела твърде напредничаво. По нейно време извън големите градове колите били рядкост, а и не били достатъчно бързи, за да им трябва почистено предно стъкло.

Устройствата за чистене на стъклата на автомобилите били правени и преди Мери Андерсън, и паралелно с нея. Горедолу по същото време ирландецът Джеймс Хенри сложил върху предното стъкло на колата си две четки, които се местели нагоре-надолу и така изхвърляли натрупалия се сняг. Той патентовал своето изобретение, но във Великобритания. Робърт Дъглас също патентовал стъклочистачка, но тя била за влак. А пианистът Йозеф Хофман създал подобно изобретение на принципа на движението на метронема.

Първият патент обаче принадлежи на Мери Андерсън. Именно тя успява да създаде истински ефективно устройство. В началото то било използвано при трамваите зимно време. Постепенно практичността на великото и сравнително просто приспособление било доказано и при автомобилите.

Нереализираните проваждби. След като получила патента, зарадвана от постижението си, през 1905 г. Мери Андерсън се опитала да продаде изобретението си на частна канадска фирма, но оттам ѝ отказали с довода, че чистачките нямали търговска стойност и въвеждането им е напълно безсмислено. Обърнала се и към други компании, но купувачи не се намерили – нямало търсене. Истинската стойност на идеята на Андерсън останала незабелязана. Обезсърчена, тя спряла да предлага продукта.

През 1920 г., когато патентът ѝ бил изтекъл, броят на автомобилите бил вече много голям. От „Кадилак“ се сетили за изобретението на Мери Андерсън и го монтирали върху автомобилите си. През 1922 г. „Кадилак“ става първият производител на автомобили, който въвежда чистачките като стандартно оборудване. Скоро и други производители започват да използват идеята на американката. Търсенето на чистачки за

предно стъкло скочило рязко. Само за десетилетие механичните чистачки станали задължителен атрибут за всички американски автомобили, които излизали от заводите по онова време.

Андерсън обаче никога не успяла да извлече финансови ползи от своето изобретение. Тя умира в летния дом на фамилията в Монтегъл, Тенеси, на 27 юни 1953 г. в Бирмингам на 87-годишна възраст.

Такава е вдъхновяващата история на едно обикновено момиче, което, мръзнейки в трамвая в Ню Йорк, не се скарало с машиниста, а решило да промени ситуацията. То създало едно от важните приспособления в

с движение на определен интервал, се появяват чак през 1963 г. благодарение на Роберт Кърнс, инженер от Мичиган, САЩ, университетски преподавател. Десет години преди това на сватбеното му тържество коркова тапа, изстреляна от бутилка шампанско, улучила око му и то почти ослепяло. Когато шофирал, дори при съсем лек дъжд, постоянното движение на чистачките на предното стъкло дразнело здравето му око и той се замислил как може да облекчи напрежението си. И така инженерът направил първата електронна система за управление на чистачки, с помощта на която

автомобилостроенето и успяло да направи шофирането по-лесно, по-удобно и по-сигурно.

Модернизацията. През 1917 г. американката Шарлота Бриджууд патентовала първата автоматична почистваща система за предно стъкло. Чистачките се задвижвали с помощта на двигателя на колата. Но и нейното откритие нямало търговски успех. Подобно на Мери Андерсън, тя никога не е печелила пари от своето изобретение. През 1923 г. Раймонд Андерсън предложил идея за електрическа система за движението на чистачките, захранваща се от електромержата на автомобила.

Ситуацията коренно се променя през 50-те години на 20 век, когато колите стават много повече и много по-евтини, а безопасността на превозните средства се превръща в приоритет. Чистачките, както и коланите, вече са част от стандартното оборудване на по-голямата част от автомобилите. Появяват се и по-модерни варианти на устройството за почистване, при които чистачките се местели 2-3 пъти чрез натискането на бутон. С използването на по-малки четки е преодолян и появил се през 40-те години нов сериозен проблем, свързан с производството на изпъкнали предни стъкла на автомобилите.

Съвременните чистачки – има интервал при всяко следващо движение. Идеята му хрумнала заради способността на човешкото око да примигва на определен период от време, през няколко секунди. Чистачките на Кърнс работели на принципа на окоето. Той показал изобретението си на компанията „Форд“. Ръководството взело решение да внедри устройството във всички свои автомобили. Именно оттогава чистачките придобиват вида, в който са познати и днес. През 1970 г. се появяват и светещи чистачки, управлявани чрез хоризонтален механизъм. През с. г. компанията „Ситроен“ въвежда специална система за почистване на стъкла, при която чистачките променят режима си на работа в зависимост от влажността на стъклото. По същество това е първият в историята на автомобилостроенето своеобразен датчик за дъжд.

Думата на производителите. Те препоръчват чистачките да се сменят поне веднъж годишно. За да се удължи животът им, трябва периодично да се измиват или избърсват с влажна кърпа. Това важи и за стъклото. С чистачките не трябва да се премахват от стъклото листи и други отпадъци. При ниска температура чистачките не трябва да работят, докато колата не загрее достатъчно.

Мария Рашкова

Издателски съвет: Николай Ибушев, Янко Запрянов, Цветан Шиков, Добрин Драгнев. Редколегия: Юлия Младенова - гл. редактор, Диана Нейчева, Мария Рашкова, Мария Пискова, Искра Буюклиева, Венко Юнаков. Със съдействието на КНСБ и КТ "Подкрепа" в "Арсенал" АД.

За връзка с редакторите на "Трибуна Арсенал": e-mail: tribuna.arsenal@gmail.com; Юлия Младенова: 0882 98 70 14, e-mail: julia_mladenova@abv.bg, Първолета Петкова: 0887 84 65 34; Диана Рамналиева, e-mail: diana_ramnalieva@abv.bg; Мария Рашкова: 0882 98 70 12